

A Fővárosi Ítéltábla a ... Ügyvédi Iroda (... ügyintéző: dr. ... ügyvéd) által képviselt felperes neve(felperes címe) felperesnek a ... Ügyvédi Iroda (... ügyintéző: dr. ... ügyvéd) által képviselt ... (alperes címe.) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2019. június 20-án kelt 6.G.42.171/2018/9. számú ítélete ellen a felperes részéről 10. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a peres felek között ...-án létrejött ... számú kölcsönszerződés érvénytelen, erre tekintettel a felperest megilleti az a jog, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségéből eredő jogkövetkezmény alkalmazását kérje; a felperes másodfokú perköltségét 208.100 (Kétszáznyolcezer-egyszáz) forintban és 50.000 (Ötvenezer) forint + ÁFA összegben, az alperesét 50.000 (Ötvenezer) forint + ÁFA összegben állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét - amelyben kérte elsődlegesen a ...-án létrejött kölcsönszerződés érvénytelenségének, másodlagosan a részleges érvénytelenségének a megállapítását és mindkét esetben az általa meghatározott jogkövetkezmény alkalmazását - elutasította és kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 165.206 forint perköltséget.

Határozatának indokolásában megállapította, hogy a peres felek között ...-án fogyasztási kölcsönszerződés jött létre.

Az elsőfokú bíróság az érvénytelenség megállapítása körében nem találta megalapozottnak a felperes 1996. évi CXII. törvény (rHpt.) 213. § (1) bekezdés a) pontjára való hivatkozását, mivel álláspontja szerint a rendelkezésre álló adatok azt támasztják alá, hogy a szerződés tartalma alapján a szerződés tárgya meghatározott, az alkalmazott megoldás az Európai Unió Bírósága (EUB) C-38/2017. számú határozata kritériumának is megfelel, ezért erre figyelemmel e kereset elutasításának volt helye.

Az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó tájékoztatás felperes által állított tisztességtelensége kapcsán - utalva a 6/2013. PJE határozat indokolásának III.1. pontjára, valamint a 2/2014. PJE határozat 1. pontjára - kifejtette, hogy az árfolyamkockázat a szerződés

főszolgáltatásának része, amely a kölcsön nyújtásakor a hitelezőt, a törlesztésekor az adóst terheli [rPtk. 523. § (1) bekezdés, 231. § (1) bekezdés]. A hitelező ezzel a kockázatával - mely a szerződés megkötése és a folyósítás napja között terheli - tisztában van, és ebből kiindulva számos szerződésben maximalizálja a folyósítandó kölcsön forintösszegét. E kockázatviselési időszak jellemzően rövid és nem tárgya a fogyasztóvédelemnek.

A perbeli esetben a felek részletekben való törlesztésben állapodtak meg, amely megállapodás nem változtat az adós főkötelezettségén, ugyanakkor jelentősen elnyújtja a kockázatviselését. A kockázat telepítését a szerződéstípus általános szabálya, a rPtk. tartalmazta, a felek általánostól eltérő tartalmú megállapodására nem volt peradat. A rPtk. 523. § (1) bekezdése alapján abból kellett kiindulnia, hogy a kölcsön átvételét követően a törlesztéskor minden fizetési kötelezettség az adóst terheli. Ebből következően azt kellett vizsgálnia, hogy a hitelező vállalt-e részt az adóst terhelő fizetési kötelezettségéből, például az árfolyamkockázat körében az adósi fizetési kötelezettség korlátozása útján. Devizaalapú kölcsönnél az árfolyamkockázat a főszolgáltatás része, amely a kölcsön nyújtásáig a hitelezőt, a törlesztéskor az adóst terheli. A rPtk. 523. § (1) bekezdése és 231. § (2) bekezdése mellett a devizaalapú kölcsönnél a főszolgáltatás részét képező árfolyamkockázatból eredő kockázatvállalás korlátlanága eleve adott magánjogi szabály volt, a fogyasztóra hátrányos árfolyamváltozás korlátlanága a fogyasztóvédelmi tájékoztatás körébe tartozott.

Az elsőfokú bíróság a szerződéskötést megelőzően, kellő időben történt tájékoztatásról - utalva az EUB C-26/13. számú ítéletére - rögzítette, a fogyasztó akkor írja alá a szerződési nyilatkozatát, ha a világos és érthető tájékoztatásban foglaltakat mérlegre téve döntött. Sem a jogszabály, sem az ahhoz kapcsolódó jogegységi határozatok, sem az EUB döntései nem tartalmaznak olyan előírást, hogy a tájékoztatásnak időben meg kell előznie, és mennyivel kell megelőznie a szerződés megkötését. Álláspontja szerint a szerződésbe foglalt, az ajánlattétel és az ajánlat elfogadása keretébe illeszkedő tájékoztatás megfelel az előírásoknak, mert a fogyasztó számára lehetőséget biztosít a tájékoztatás figyelmes tanulmányozására és megfontolt döntés meghozatalára, avagy a feltételek mérlegelése alapján a szerződés aláírásának mellőzésére (BDT2016. 3457.).

A tájékoztatás világos és érthető volta, illetve az árfolyamváltozás lehetőségének bemutatása, annak törlesztőrészletre gyakorolt hatása kapcsán az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az átlagos fogyasztó számára az alkalmazott kifejezések világosak és érthetőek, különösebb megfontolást nem igényelnek. A „kockázat” kifejezés önmagában, mindenféle jelző nélkül is az átlagostól hátrányos irányba eltérő veszélyre utal, a támadott kikötés által tartalmazott „árfolyam” kifejezés pedig a forint és a szerződésben megjelölt idegen deviza egymáshoz képesti értékváltozását jelöli. Az ilyen változásnak eleve nincs határa, maga a kikötés ilyen határ megszabására nem utal, amiből egyenesen az következik, hogy a kockázat korlátozás nélkül az adóst terheli. A szerződés és az annak részét képező Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF) ezen tájékoztatásából az átlagos fogyasztó számára is érthető, hogy az árfolyam változása kihat a fizetési kötelezettségére és az árfolyamváltozásból eredő törlesztőrészlet-változás mértékét ő köteles megfizetni a számára kedvezőtlen irányú változás esetén. A Kúria Konzultatív Testülete az EUB C-51/17. számú ítélete kapcsán úgy foglalt állást, hogy az nem tartalmaz a Kúria által már korábban figyelembe nem vett szempontokat. Az EUB C-186/2016. számú ítélete a 6/2013. PJE határozatban foglaltakkal egyező keretben rögzíti a fogyasztóval szerződő fél tájékoztatási kötelezettségét, a nem vitás tartalmú kockázati tájékoztatóban pedig az szerepel, hogy az árfolyamkockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben az adós viseli. A 2/2014. PJE határozat III.1. pont hetedik bekezdésének megfelelően a szerződés szövegéből egyértelműen megállapíthatónak kell lennie, hogy bármilyen mértékű árfolyamváltozás és annak a következménye a fogyasztót terheli. A fenti rendelkezésekből világosan következik, hogy az adóst terheli a változás következménye, a szerződés erre vonatkozóan

nem tartalmaz korlátot. A perbeli tájékoztatás megfelel a 2/2014. PJE határozat követelményének is, a felperes az alperesi jogelődötől kapott egyértelmű és világos tájékoztatására figyelemmel nem gondolhatta azt, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt korlátozott mértékben terhelne.

Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, a szerződés egyértelműen megjelölte, hogy a szerződés devizaneme svájci frank. A szerződés 11. és 16. pontjaiban a felperes mint adós kifejezetten arról nyilatkozott, hogy a hitelező felvilágosította arról, a kölcsönrel kapcsolatban árfolyamkockázata keletkezhet, amelynek a részleteit az ÁSZF tartalmazza. Ez a tájékoztatás tehát a kockázat tényét ismertette. Az ÁSZF 4. 4.1.1., 4.1.2., 4.1.4., 4.2.2., 4.1.4. és 4.4.2. pontjaiból kiderül, azok világosan és érthetően tartalmazzák, hogy a törlesztés árfolyamkockázattal jár, ami az adósnak többletköltséget okozhat, nőhet a tőke és a kamat törlesztéséhez szükséges forintösszeg, azaz a részletek forint ellenértéke. A szerződés egyetlen rendelkezésében sem szerepel az, hogy a törlesztésből a hitelező részt vállalna, ezért az árfolyamkockázat az adóst korlátozás nélkül terheli. Mindezekre tekintettel a felperes keresetét elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte elsődlegesen a megváltoztatását, a teljes kölcsönszerződés semmisségének a megállapítását és az általa meghatározott jogkövetkezmény alkalmazását; másodlagosan a kölcsönszerződés részleges - az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezések - semmisségének a megállapítását és az általa meghatározott jogkövetkezmény alkalmazását, mindkét esetben az alperes perköltségben marasztalását.

Hangsúlyozta, hogy a fellebbezése nem érinti az elsőfokú bíróság rHpt. 213. § (1) bekezdésének a) pontjával kapcsolatos megállapításait, jogorvoslati kérelme kizárólag az elsőfokú bíróság ítéletének a tisztességtelen szerződési feltételek körében előterjesztett keresetet elutasító része ellen irányul.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázatot a felperesre áthárító szerződéses rendelkezések vonatkozásában a perben felmerült tényekből és bizonyítékokból téves és okszerűtlen következtetést vont le és a vonatkozó jogszabályokat tévesen alkalmazta. Nem megalapozott az elsőfokú bíróságnak az árfolyamkockázatra vonatkozó okfejtése, mivel a 6/2013. és 2/2014. PJE határozatok, valamint az EUB C-51/17. és C-186/16. számú ítéletek alapján a fogyasztót nem elegendő arról tájékoztatni, hogy a tartozás forintban kifejezett összege a kikötött devizanemnek a forinthez viszonyított árfolyam változásának függvényében változik és ez kockázatot rejt. A rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdései szerint a tájékoztatásnak az árfolyamkockázat korlátozás nélküli jellegére, illetve arra is ki kellett terjednie, hogy az kizárólag a fogyasztót terheli, továbbá az árfolyam kedvezőtlen változásának nincs felső határa és bármilyen mértékű változás a futamidő alatt reálisan bekövetkezhet. Tájékoztatni kellett a fogyasztót arról is, hogy ez fokozott kockázatot jelent a forint alapú hitelhez képest.

Véleménye szerint az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázat kifejezésből tévesen vont le azt a következtetést, hogy az ab ovo magában foglalja, a kockázatnak nincs felső határa. A kockázat és az árfolyam kifejezések ugyanis nem feltételeznek korlátlanyságot, ugyanis mindkettő lehet korlátozott is. Az árfolyamkockázat kifejezés azt foglalja magában, hogy a kölcsön devizaalapú, ebből azonban az átlagos fogyasztó számára nem vonható le az a következtetés, hogy az árfolyamkockázat kizárólag őt terheli és az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Az elsőfokú bíróság tévesen utalt nem vitás tartalmú kockázati tájékoztatóra, ugyanis a felperes ilyen tájékoztatót nem kapott, sem a perbeli kölcsönszerződésben, sem attól elkülönülten. Az elsőfokú bíróság által hivatkozott 11. és 16. pontok ilyennek nem tekinthetők, mivel nem tartalmaznak érdemi tájékoztatást az árfolyamkockázatra vonatkozóan. Felhívta az EUB C-186/16. és C-51/17. számú ítéleteit és hangsúlyozta, hogy a tájékoztatásnak nemcsak alaki és nyelvtani szempontból,

hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie, amely azt jelenti, az átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is. Az ÁSZF 4.1.1. pontja nem tartalmaz olyan érdemi tájékoztatást, amelyből a felperes az ügylet gazdasági következményeit értékelni tudja. A 4.1.2., 4.1.4. és 4.2.2. pontok csak technikai, alaki és nyelvtani szempontból rendelkeznek a tartozás és a törlesztések összegének meghatározásáról, olyan jogtechnikai és pénzügyi-matematikai jellegű szerződési rendelkezések, amelyek nem nyújtják a fenti ítéletekben is körülírt és a megalapozott fogyasztói döntést elősegítő tájékoztatást. E rendelkezések összevetésével és együttes értelmezésével ugyan megállapítható a felperesi tartozás, a tőke és a kamat, illetve a törlesztőrészletek összege, amelyben a svájci frank árfolyam is szerepet játszik, azonban ez nem tekinthető elegendő tájékoztatásnak ahhoz, hogy az árfolyamkockázat érthető és világos legyen a felperes fogyasztó számára, és tudja mérlegelni a kötelezettségvállalása esetlegesen jelentős gazdasági következményeit.

Továbbra is fenntartotta, az alperes nem tett eleget a rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseiben foglalt tájékoztatási kötelezettségének az árfolyamkockázattal kapcsolatban, az ezzel kapcsolatos rendelkezései nem világosak, nem érthetőek, ezért azok semmisék.

Hangsúlyozta, mivel a fenti, semmis rendelkezések nélkül a kölcsönszerződés nem teljesíthető, így elsődleges álláspontja szerint a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a teljes kölcsönszerződés érvénytelen. Amennyiben a teljes kölcsönszerződés érvénytelenségét nem idézi elő a felsorolt szerződési rendelkezések semmissége, akkor a szerződés e rendelkezések tekintetében részben érvénytelen.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását és a felperes perköltségben marasztalását.

Álláspontja szerint a rendelkezésre álló dokumentumok egyértelműen igazolják az árfolyamváltozás törlesztőrészletre való hatását, világos és érthető tájékoztatást tartalmaztak arra nézve, hogy az árfolyamváltozás eredményeként a felperes fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és mértékben változhat. Felhívta a 6/2013. PJE határozat 1. és 3. pontjait, ezek indokolásait, továbbá a 2/2014. PJE határozat 1. pontját és indoklását, és hangsúlyozta, hogy összességében megállapítható, az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó felismerhette, hogy a svájci frank árfolyamának változása milyen hatást gyakorolhat a fizetési kötelezettségére. Megjegyezte, a Hitellel 11. pontja is rögzíti, hogy a felperes az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást megkapta és ez a pont hivatkozik az ÁSZF vonatkozó pontjaira, melyre tekintettel megállapítható, az ÁSZF árfolyamváltozásra vonatkozó pontjai egyedileg megtárgyaltnak minősülnek, figyelemmel arra, hogy az abban foglaltakra a felperes figyelmét külön felhívták a szerződéskötést megelőzően. Erre tekintettel álláspontja szerint a felperes rPtk. 209. § (1) és (4) bekezdéseire, valamint a 209/A. § (2) bekezdésére és a 239. § (1) és (2) bekezdéseire alapított kifogása nem foghat helyt.

Utalt az EUB C-51/17. számú ítéletére és kifejtette, ez a határozat nem változtat a kockázatok feltárásával kapcsolatos bírói, kúriai megítélésen, a vonatkozó PJE határozatok továbbra is irányadónak tekintendők. Ezt erősítette meg a Kúria Konzultatív Testülete 2018. október 10-én készült emlékeztetője is. Hangsúlyozta továbbá, az elsőfokú ítélet is kiemelte, hogy a Kúria Konzultatív Testületének 2019. április 10-én közzétett tájékoztatása szerint a kúriai elvi iránymutatások továbbra is irányadóak, amelyekre figyelemmel álláspontja szerint megállapítható, hogy a perbeli árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás minden jogszabályi követelménynek maradéktalanul megfelelő volt.

A felperes fellebbezése az alábbiakra tekintettel alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a perbeli jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta, azonban a jogszabályok értelmezése alapján megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy az alperes az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

A felperes fellebbezése nem érintette az elsőfokú bíróság rHpt. 213. § (1) bekezdésének a) pontjával kapcsolatos megállapításait, ezért a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének felülbírálatát az 1952. évi III. törvény (rPp.) 253. § (3) bekezdése szerint eljárva kizárólag a perbeli kölcsönszerződés árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás nem megfelelő volta miatti érvénytelenségének megállapítására és jogkövetkezmény alkalmazására irányuló kereseti kérelem elbírálása körében végezte el.

A devizaalapú kölcsönszerződések elterjedésekor az egyes jogszabályok részben eltérő módon definiálták a devizaalapú kölcsön fogalmát. A 6/2013. PJE határozat 1. pontjához fűzött indokolás szerint devizakölcsön az, ahol a pénztartozás kirovó pénzneme nem forint. Jellemzője, hogy az adós olyan konstrukcióban szerezte meg idegen pénz időleges használatának a jogát, amelyben a kirovó és a lerovó pénznem eltér. Ez azt jelenti, hogy a felek a pénztartozást úgy határozzák meg, hogy az adós az esedékességkor annyit fog forintban fizetni (leróni), amennyi megegyezik a szerződésben kirótt pénztartozással. Jogszabályi tilalom hiányában a felek szabadon határozhatják meg a kirovó pénznemet. A devizaalapú kölcsön is devizakölcsön, mivel a tartozás devizában van meghatározva, ugyanakkor a hitelező a kölcsönt forintban köteles folyósítani, az adós pedig forintban köteles törlesztetni, tehát mind a hitelező, mind az adós a devizában kirótt pénztartozását forintban rója le.

A devizaalapú kölcsön lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor. A tartozás devizában van megállapítva, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége ezért a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A devizában meghatározott kölcsönért az adósnak a forint gyengülése esetén többet kell visszafizetnie, terhei növekednek, míg erősödése esetén kevesebbet, terhei csökkennek. A hitelező helyzetére ugyanakkor az árfolyam változása nem hat ki, hiszen az adós általi visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított. A devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződéseknel tehát a jogviszony természetéből adódik, a kölcsön devizaalapúságának szükségszerű és automatikus következménye az, hogy az árfolyamkockázat viselése - eltérő rendelkezés hiányában - korlátozás nélkül a kölcsönt felvevő fogyasztóra hárul, az árfolyamváltozás előnyeit és hátrányait is ő viseli. A devizaalapú kölcsönszerződés megkötésekor a kölcsönvevő szándéka arra irányult, hogy forintban jusson a kölcsönhöz és tartozását is forintban fizesse vissza, kamatfizetési kötelezettsége ugyanakkor a szerződéskötés idején jellemző forintkölcsönre irányadó kamatnál jelentősen alacsonyabb legyen. Ezen elvárásnak felelt meg a deviza alapú hitelezés konstrukciója, amelynek alapjául a rPtk. 231. §-ának szabályai szolgáltak.

A szerződő felek között fennálló információs egyensúlyhiányra tekintettel a devizaalapú kölcsönszerződések esetén az ügyletből eredően az ügyfelet érintő kockázatra nézve a rHpt. 203. §-a egy speciális, a rPtk. 205. § (3) bekezdésében foglaltakat meghaladó többlet tájékoztatási kötelezettséget írt elő a pénzügyi intézmények számára, amelynek tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését és annak hatását a törlesztőrészletekre. E tájékoztatásnak - ahogy azt a 6/2013. PJE határozat 3. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásában a Kúria kifejtette - az árfolyamváltozás lehetőségére és arra kellett kiterjednie, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre. Vita esetén ugyanakkor a pénzügyi intézményre hárult annak bizonyítása, hogy az árfolyamkockázat valós tartalmáról a szerződéskötést megelőzően világos és érthető tájékoztatást adott a kölcsönt felvevő fogyasztó részére, annak alapján a fogyasztó képes volt értelmezni az

árfolyamváltozás rá nézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit is, abból egyértelműnek kellett lenni a számára, hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli.

A 93/13 EKG irányelv (Irányelv) 4. cikk (2) bekezdését átültető rPtk. 209. § (5) bekezdése értelmében a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó törvényi rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek. Az EUB C-26/13. számú ítélete szerint az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lenni a fogyasztó számára, hanem azt is, a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó, a többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket. Azt kell vizsgálni, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján nemcsak felismerni képes a külföldi pénznem eladási- és vételi árfolyama között a pénzpiacra általánosságban megfigyelt különbség fennállását, hanem képes-e értékelni a végső soron általa megfizetendő törlesztőrészeket kiszámítására alkalmazott eladási árfolyam alkalmazásának rá nézve esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is, így az általa felvett kölcsön teljes költségét. Ugyanezen határozatban az EUB úgy foglalt állást, hogy „szerződés elsődleges tárgyát”, vagyis a „főszolgáltatást” megállapító szerződési feltételeknek azok tekintendők, amelyek a szerződés jellemző szolgáltatását határozzák meg.

A 6/2013. PJE határozat 1. pontja szerint a devizaalapú kölcsönszerződések jellegadó sajátossága többek között az, hogy e szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait. Önmagában azonban az, hogy az árfolyamkockázat viselésének szabályai a főszolgáltatás körébe tartoznak, nem zárják ki ezen szerződési rendelkezések tisztességtelenségének a vizsgálatát abban az esetben, ha e rendelkezések nem világosak, nem érthetőek, figyelemmel a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásokra is. Az EUB által a C-26/13. számú ítéletben kifejtettekből is következően a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és amennyire csak lehetséges, az adott területen alkalmazandó Irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az Irányelv által követett céllal összhangban álló eredményre jusson, kivéve ha az contra legem jogértelmezéshez vezetne. A magyar jog 2009. május 22-e előtti szabályából nem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett Irányelv érthetőségre, világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni.

Az EUB a C-186/16. számú ítéletben megjelenő követelményeként a pénzügyi intézmény által adott tájékoztatásnak ki kell terjednie olyan körülmények ismertetésére, amely alapján a fogyasztó megalapozott döntést tud hozni a fogyasztó lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletre gyakorolt hatására. A hitelfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia arról, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénz, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik, különösen, ha a kölcsönt felvevő fogyasztó nem az adott kölcsön devizanemében kapja a jövedelmét.

Az EUB a C-186/16. számú ítéletben megfogalmazottakat megismételte a C-51/17. számú ítéletében, amely szerint a pénzügyi intézmények számára kötelező elegendő tájékoztatást nyújtani a kölcsönfelvevő számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételeknek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lenni a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ne csak azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétel szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit.

A perbeli esetben külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, ami önmagában nem értékelhető az alperes terhére, ezért az egyedi kölcsönszerződés és az ÁSZF rendelkezései alapján kell megítélni, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás megfelelt-e a fent kifejtett kritériumoknak.

A „Hitellel, Hitel előszerződés” elnevezésű okirat alperes által hivatkozott 11. és 16. pontjai egyaránt kizárólag az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megértését és tudomásulvételét rögzítették. A 11. pont első mondata úgy rendelkezett, hogy a törlesztőrészletek, a hitel ügyleti kamatlába és az induló Teljes Hiteldíj Mutató a hitelező általános szerződési feltételeiben meghatározott módon változhat(nak), amit az adós a jelen okirat aláírásával az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatásként tudomásul vett. Ezzel a tartalommal a tájékoztatás a fent hivatkozott feltételeknek nem felel meg és ennek alapján az adósi főszolgáltatás részeként a szerződésben megjelenő kockázatvállalás nem volt felmérhető, átlátható és világos. Önmagában az adósnak az a nyilatkozata, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatást tudomásul vette, nem jelenti az erre vonatkozó tájékoztatás tényleges megtörténtét, az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezések megismerését.

A jogszabályi szabályozás és az ÁSZF kapcsán a főszolgáltatás körében megkívánt világosság és érthetőség azt követeli meg, hogy az alperes járjon elől a tájékoztatással, kifejezetten mutasson rá a kockázatra, nemcsak nyelvtanilag, alakilag érthető módon, a szerződésben vagy külön kockázatfeltáró tájékoztatásban kifejezve, hogy mit jelent az adott kölcsönszerződés egyes feltételeire nézve az, hogy a forint árfolyama a svájci frankéhoz képest a folyósításkori árfolyamtól eltér, gyengül.

Az alperes által választott megoldás - az egyedi kölcsönszerződés 11. és 16. pontjai, az ÁSZF támadott pontjai - tartalmában is hiányos, funkciója betöltésére nem alkalmas, nem mutat rá az árfolyamkockázat mibenlétére, annak valós voltára, súlyára és a törlesztőrészleteknek a lerovó pénznem kirovó pénznemhez képest bekövetkező értékvesztése esetére a törlesztőrészlet megnövekedésére. Az így nyújtott tájékoztatás figyelemfelhívó jellege teljességgel hiányzik, azt az ÁSZF rendelkezéseire és az abban szereplő képletekre hivatkozás önmagában nem pótolja akkor sem, ha utóbbiak a fogyasztó szempontjából világos és érthető kikötések.

A tájékoztatás fentiek szerinti hiányosságaira tekintettel a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a rPtk. 209. § (4) bekezdése vonatkozásában - a rPtk. 2009. május 22-i módosítását megelőzően is irányadó - világos és érthető követelmény teljesülése nem állapítható meg.

A Fővárosi Ítéltábla a felperes fellebbezésére tekintettel - figyelemmel az EUB C-38/17. számú ítélet megállapításaira, különösen a 37. pontra - vizsgálta, hogy a fentiek szerint megállapított nem világos és nem egyértelmű szerződési rendelkezések tisztességtelen jellegűek-e, azaz a szerződés a

jóhiszeműség és a tisztesség követelményeivel ellentétesen, annak felek általi megkötésének az időpontjában jelentős egyenlőtlenséget okozott-e a felperes terhére.

A Fővárosi Ítélőtábla megállapította, hogy a felek szerződéséből egészében hiányoznak azok a korrekciós lehetőségek, amelyek - meghatározott feltételek bekövetkezése esetén - az árfolyamváltozás kizárólag adós általi viselésének kötelezettségét arányosabbá tennék, a vállalt kötelezettség tekintetében a szerződés módosítására vagy megszüntetésére lehetőséget adnának. A szerződés egyoldalú, és szerződésmódosítással vagy megszüntetéssel nem változtatható kötelezettséget telepít. A hitel futamideje alatt reálisan bekövetkezhető kockázat, melyet a szerződési feltételek indukálnak, a szerződéskötés - alperes előtt is ismert - motivációjára, újként Magyarországon forgalomba helyezett használt személygépkocsi megvásárlására, a törlesztőrészek 120 hónapig történő megfizetésére tekintettel is aránytalan.

A rPtk. 209. § (1) bekezdése értelmében tisztességtelen az általános szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A szerződés struktúrájából megállapítható, hogy az igen súlyos, a futamidő alatt bekövetkezhető, mértékében előre nem látható, akár nagyon jelentős árfolyamváltozás kockázatának viselését anélkül terhelte kizárólag a fogyasztóra, hogy a szerződés lehetőséget biztosítana a fogyasztói szerződéses kötelezettségek arányának szerződéskötéskor előre nem látható mértékű, jelentős eltolódása elkerülésére, hatásainak mérséklésére. Azok a szerződési feltételek, amelyek szerint a futamidő alatt a kikötött devizanem forinthez viszonyított mindenkor árfolyamának figyelembevételével számított törlesztőrészt kell az adósnak az árfolyamváltozás kockázatának terhét mindenkor viselve megfizetnie, és így kell a kölcsön visszafizetésére vonatkozó kötelezettségét teljesítenie, azaz az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezések a rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek, ezért a rPtk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében semmisek, a főszolgáltatás körébe tartozó rendelkezés semmissége az egész szerződés érvénytelenségének a megállapítását alapozza meg.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján - a rPp. 213. § (3) bekezdése alkalmazásával - közbenső ítélettel megváltoztatta és megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen, erre tekintettel a felperest megilleti az a jog, hogy az érvénytelenségből eredő jogkövetkezmények alkalmazását kérje.

A jogkövetkezmények levonása a folytatódó elsőfokú eljárás tárgyát képezi, amelynek során - a 6/2013. PJE határozat 4. pontjában foglaltaknak megfelelően - a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie arra is figyelemmel, hogy a szerződő felek mindegyikének tiltakozása hiányában erre minden olyan esetben sor kerülhet, amikor a felek szerződéskötési akarata fennállt és az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető.

Tekintettel arra, hogy a jogkövetkezmények levonása és ennek keretében a felperest megillető követelés összegszerűsége vonatkozásában az elsőfokú eljárás folytatása szükséges, a Fővárosi Ítélőtábla a rPp. 252. § (4) bekezdésének alkalmazásával csupán megállapította a felek jogi képviselői munkadíjából és az alperes által lerótt jogorvoslati illetékből álló másodfokú perköltségét, amelyeknek viseléséről az eljárást befejező határozatában az elsőfokú bíróságnak kell majd döntenie.

Budapest, 2020. május 21.

. Kurucz Zsuzsánna s. k.
a tanács elnöke

. Kis Tamás s. k.
előadó bíró

. Felker László s. k.
bíró

A kiadmány hiteléül:
Szigeti Krisztina
tisztviselő